

Ομιλία
Δημάρχου Αμαρουσίου Γιώργου Πατούλη
στην εκδήλωση
του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

**Ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης σε μια κοινωνία,
που επενδύει στην πρόληψη.**

Κυρίες και κύριοι

Θα ήθελα να συγχαρώ το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου και το ίδρυμα Θεμιστοκλή και Κωνσταντίνου Τσάτσου για τη διοργάνωση της σημερινής εκδήλωσης.

Γιατί το θέμα της, η κοινωνία της πρόληψης, καθίσταται στις μέρες μας περισσότερο από ποτέ επίκαιρο.

Και καθίσταται επίκαιρο, γιατί η χώρα μας έζησε το καλοκαίρι που μας πέρασε μια πρωτοφανή εμπειρία καταστροφών, με απώλεια δεκάδων ανθρώπινων ζώων και την καταστροφή δεκάδων χιλιάδων στρεμμάτων δασικών εκτάσεων.

Τις καταστροφές αυτές θα μπορούσαμε να τις έχουμε αποφύγει, ή τουλάχιστον να έχουμε μειώσει τις τραγικές επιπτώσεις τους, αν ως χώρα διαθέταμε μια διαφορετική κουλτούρα αντιμετώπισης τέτοιων καταστάσεων.

Αν επενδύαμε περισσότερο στην πρόληψη.
Και λιγότερο στην κατασταλτική αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Είναι γνωστό ότι στην Ελλάδα δεν διαθέτουμε σύγχρονη κουλτούρα διαχείρισης κρίσεων.

Λειτουργούμε όλα αυτά τα χρόνια που υφίσταται το ελληνικό κράτος, σε επίπεδο καταστολής και όχι πρόληψης.

Αν δεν αλλάξει αυτή η νοοτροπία σύντομα, μια ζωή θα θεραπεύουμε το σύμπτωμα.

Ενίοτε θα διοργανώνουμε τηλεμαραθώνιους και θα δημιουργούμε ειδικά ταμεία κοινωνικής αλληλεγγύης για την καταβολή αποζημιώσεων στους πληγέντες.

Αλλά πάντως θα εξακολουθούμε να στρουθοκαμηλίζουμε, ώστε να μην αντιμετωπίσουμε τα πραγματικά αίτια του προβλήματος.

Την τακτική αυτή τη βλέπω παντού και καθημερινά.

Τη ζω καθημερινά ως γιατρός στον τομέα της υγείας.

Είμαστε μια χώρα που επενδύει ελάχιστα στην πρόληψη της υγείας των πολιτών της, αλλά δαπανά υπέρογκα ποσά για φαρμακευτικές και θεραπευτικές δαπάνες.

Είμαστε ένας λαός που δαπανά ελάχιστα για προληπτικές εξετάσεις αλλά ταυτόχρονα καταναλώνει τα περισσότερα φάρμακα από κάθε άλλο ευρωπαϊό πολίτη.

Την έλλειψη κουλτούρας πρόληψης τη βιώνω όλο το διάστημα που ασχολούμαι στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ποιος μπορεί να αμφισβητήσει ότι δαπανάμε ελάχιστα χρήματα π.χ. στην πυροπροστασία και πυρασφάλεια αλλά πληρώνουμε πανάκριβα για την απόκτηση εξοπλισμού και μέσων;

Τα οποία όμως όταν τα χρειαζόμαστε αποδεικνύονται ελάχιστα για να αποτρέψουν καταστροφές σαν αυτές που ζήσαμε πρόσφατα.

Ποιος αμφισβητεί ότι και με ευθύνη της αυτοδιοίκησης μπαζώνουμε τα ρέματα και χτίζουμε μέσα σε αυτά, αλλά όταν πέφτουν οι μεγάλες βροχές που καταστρέφουν ολόκληρες περιουσίες μας φταιει οποιοσδήποτε άλλος, εκτός από όσους ευθύνονται πραγματικά για τις αυθαιρεσίες.

Επίσης οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι ένας άλλος τομέας που υστερούμε δραματικά και αφορά την πρόληψη, είναι αυτός της ανεπαρκούς εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού που καλείται να διαχειριστεί δύσκολα περιστατικά και φυσικές καταστροφές.

Ελλιπής εκπαίδευση του δυναμικού της πυροσβεστικής.

Ελλιπής εκπαίδευση αυτών που στελεχώνουν τα κέντρα διαχείρισης κρίσεων. Ανεπαρκής αξιοποίηση της διεθνούς εμπειρίας στη διαχείριση παρόμοιων καταστροφικών φαινομένων.

Ελλιπής εκπαίδευση ακόμη και στην αυτοδιοίκηση και τους μηχανισμούς που διαθέτει.

Αλλά πάνω από όλα καμία εκπαίδευση στους πολίτες για το πως θα πρέπει να αντιμετωπίζουν από μόνοι τους την εκδήλωση ακραίων καταστάσεων και φυσικών καταστροφών.

Παντελής έλλειψη κουλτούρας λήψης προληπτικών μέτρων από πλευράς τους.

Δυστυχώς έχουμε καλλιεργήσει στους πολίτες την αντίληψη ότι δεν πρέπει να ανησυχούν για τίποτε, δεν χρειάζεται να είναι προετοιμασμένοι για τίποτε, γιατί υπάρχει ένα κράτος ή ένας Δήμος πατερούλης, που θα φροντίσει τα πάντα για λογαριασμό τους.

Ένα κράτος που στην πράξη αποδεικνύεται δυσκίνητο και περιορισμένων δυνατοτήτων, ανίκανο να ανταποκριθεί στις υψηλές προσδοκίες που οι ίδιοι οι μηχανισμοί του καλλιέργησαν στους απλούς πολίτες.

Κυρίες και κύριοι.

Θα μπορούσα να αναφέρω πολλά παραδείγματα.

Αλλά νομίζω ότι δεν βοηθά κανέναν και δεν είναι χρήσιμη, ούτε εξυπηρετεί τους σκοπούς της σημερινής εκδήλωσης απλά η διαπίστωση του προβλήματος.

Αυτό το οποίο οφείλουμε όλοι μας να καταθέσουμε, συμβάλλοντας θετικά στον όποιο προβληματισμό, είναι υπεύθυνες θέσεις και προτάσεις.

Υπεύθυνες πρωτοβουλίες που αναδεικνύουν τη διάθεση μας να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα στην ουσία του.

Και επειδή δεν μπορούμε να αποτρέψουμε με κανέναν τρόπο την εκδήλωση επικίνδυνων φυσικών φαινομένων, τα οποία όπως φαίνεται θα γίνονται όλο και πιο συχνά λόγω των κλιματικών αλλαγών που συμβαίνουν στον πλανήτη μας, οφείλουμε κατά την άποψη μου να προετοιμαστούμε όσο το δυνατόν καλύτερα για να τα αντιμετωπίσουμε με τις λιγότερες συνέπειες.

Στο πλαίσιο αυτό ο ρόλος των Ο.Τ.Α. και κυρίως του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, που είναι σε καθημερινή και περισσότερο άμεση επαφή με τον πολίτη, θα είναι κρίσιμος.

Και για να ανταποκριθούμε σε αυτόν το ρόλο χρειάζεται να επανεξετάσουμε τους μηχανισμούς και τα μέσα που χρησιμοποιούμε, αλλά και να κινητοποιήσουμε την κοινωνία των πολιτών σε τοπικό επίπεδο.

Χωρίς επανασχεδιασμό, κινητοποίηση και εκπαίδευση, καμία προσπάθεια δεν πρόκειται να πετύχει.

Ως γιατρός αλλά και ως άνθρωπος που ασχολείται χρόνια με τις τοπικές υποθέσεις, πιστεύω ακράδαντα ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί και πρέπει να αναλάβει στον τομέα της πρόληψης, και νέους ρόλους και νέες αρμοδιότητες.

Πιστεύω μάλιστα ότι αν θέλουμε να σχεδιάσουμε και να εφαρμόσουμε ένα πετυχημένο μοντέλο πρόληψης κάθε είδους κινδύνων, αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει επτά σημεία:

- Να δίνει έμφαση καταρχήν στη διάγνωση των κινδύνων.
- Να προβλέπει προληπτικές δράσεις που θα αποτρέπουν τις συνέπειες από την εκδήλωση ακραίων φαινομένων και καταστάσεων.
- Να διαθέτει μηχανισμούς άμεσης αντίδρασης για την αντιμετώπιση των κινδύνων, όταν εκδηλώνονται τα ακραία φαινόμενα.
- Να προβλέπει δράσεις κάλυψης τόσο των άμεσων, όσο και των μακροχρόνιων επιπτώσεων .
- Να προβλέπει δράσεις αποκατάστασης των επιπτώσεων αυτών.

- Να επιδιώκει τη διαρκή εκπαίδευση τόσο του προσωπικού μας όσο και των πολιτών , σε τακτικές αντιμετώπισης των κινδύνων.
- Και να έχει τη δυνατότητα να αξιοποιεί την εμπειρία που αποκτάται από τη διαχείριση ακραίων φαινομένων, προβλέποντας βελτιώσεις των υφιστάμενων σχεδίων.

Μπορεί κάποιος να μου πει ότι καλά μας τα λες Δήμαρχε,

αλλά το υφιστάμενο νομικό καθεστώς είναι τόσο πολύπλοκο, που ουσιαστικά αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάληψη νέων δράσεων και πρωτοβουλιών από πλευράς των ΟΤΑ πρώτου βαθμού.

Πράγματι, το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, η σημερινή δομή και λειτουργία του μηχανισμού διαχείρισης κρίσεων και η ανάπτυξη των όποιων υποδομών έχουν προβλήματα.

Υπάρχουν αλληλεπικαλύψεις, κενά και αδυναμίες σε κάθε επίπεδο.
Στο συντονισμό, στον έλεγχο, στη διαχείριση των μέσων.

Αλλά αν περιμένουμε να αντιμετωπιστούν πρώτα τα κενά χωρίς να αναλάβουμε εμείς καμία πρωτοβουλία, φοβάμαι ότι θα ζήσουμε πολλές τραγωδίες ακόμη ανάλογες με του καλοκαιριού.

Εγώ πιστεύω ότι δεν πρέπει να αφήσουμε να χαθεί άλλος χρόνος.

Πρέπει να πάρουμε την τύχη μας στα δικά μας χέρια και να μην τα περιμένουμε όλα από την κεντρική εξουσία.

Εγώ πιστεύω σε μια δυναμική και διεκδικητική τοπική αυτοδιοίκηση, που αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, διεκδικεί και κερδίζει νέους ρόλους και αρμοδιότητες, μπορεί και κινητοποιεί τους πολίτες.

Στο Δήμο Αμαρουσίου κάνουμε καθημερινά πράξη αυτή τη λογική.

Έχουμε ως Δήμος το προνόμιο να διαθέτουμε ένας από τους σημαντικότερους πνεύμονες πρασίνου του Λεκανοπεδίου, το Δάσος Συγγρού. Τον πνεύμονα αυτόν, τον διαφυλάξαμε το καλοκαίρι που μας πέρασε με επιτυχία. Είναι μάλιστα η πρώτη χρονιά τα τελευταία χρόνια που στο δάσος μας δεν εκδηλώθηκε ούτε μια φωτιά. Ούτε μία. Αν και επανειλημμένα δεχθήκαμε απειλές.

Γιατί δεν συνέβη αυτό;

Δεν συνέβη γιατί δεν τα περιμέναμε όλα από το κράτος μοιρολατρικά.
Δεν περιμέναμε να φυλάει το δάσος η αστυνομία αλλά το κάναμε εμείς, αξιοποιώντας το προσωπικό της Δημοτικής μας Αστυνομίας και του Ειδικού Σώματος Φύλαξης που διαθέτουμε.

Κινητοποιήσαμε τους κατοίκους της πόλης μας και είχαμε τη χαρά να έχουμε κάθε βράδυ στο πλευρό μας δεκάδες συμπολίτες μας που έκαναν μέσα στο Δάσος περιπολίες για να αποτρέψουν φαινόμενα εμπρησμού.

Κινητοποιήσαμε επίσης όλους τους φορείς και τους συλλόγους της πόλης μας, τους οποίους συγκεντρώσαμε και ζητήσαμε τη βοήθεια τους για να προστατεύσουμε και τους υπόλοιπους χώρους πρασίνου της πόλης μας.

Και η ανταπόκρισή τους στο κάλεσμα μας ήταν συγκινητική.

Η πράσινη συμμαχία Δήμου και εθελοντών πολιτών έχει χτιστεί σε στέρεες βάσεις και αποτελεί δύναμη για το Μαρούσι.

Θα μπορούσαμε να έχουμε επιλέξει τον εύκολο δρόμο, αυτόν της αγοράς πυροσβεστικών μέσων και οχημάτων, αντί της κινητοποίησης των κατοίκων.

Αμφισβητεί κανένας όμως μέσα σε αυτήν την αίθουσα πως τα μέσα από μόνα τους δεν επαρκούν και δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την ανθρώπινη ψυχή;

Νομίζω πως όχι.

Όμως η δραστηριοποίηση μας ως νέα δημοτική αρχή δεν περιορίζεται μόνον στον τομέα της προστασίας του πρασίνου.

Ως Δήμος έχουμε δώσει ιδιαίτερη έμφαση και στον τομέα της πρόληψης της υγείας. Και το έχουμε κάνει αυτό γιατί θεωρούμε πως είναι προφανές ότι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε σχέση με την Κεντρική Εξουσία.

Και το πλεονέκτημα αυτό έγκειται στη **δυνατότητα τους να προσεγγίσουν άμεσα τον πολίτη**, με τον οποίο έρχονται σε καθημερινή επαφή, «πρόσωπο με πρόσωπο». Γνωρίζοντας πως λειτουργούν στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης τα συστήματα πρόληψης υγείας, πιστεύουμε πως ήρθε η ώρα οι Ο.Τ.Α. να αναλάβουν νέες ευθύνες, νέους ρόλους και νέες αρμοδιότητες στον τομέα της υγείας.

Και αυτό θα γίνει στον τομέα της πρόληψης.

Την πρόληψη στην σωματική και ψυχική υγεία του πολίτη.

Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να αναλάβει αυτό το ρόλο και αυτή την ευθύνη με τους ανάλογους πόρους.

Και ανάληψη ευθυνών κατά την άποψη μου σημαίνει δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου λειτουργίας των δομών υγείας στους Ο.Τ.Α..

Ωστε όπου υπάρχουν υποδομές παροχής υπηρεσιών υγείας και πρόληψης να λειτουργούν κάτω από ένα ενιαίο και επιστημονικά αποδεκτό πλαίσιο.

Σημαίνει επίσης διαδημοτική συνεργασία στην ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης υγείας.

Σημαίνει διεκδίκηση από την κεντρική εξουσία για την προώθηση της απαραίτητης νομοθετικής ρύθμισης ώστε η πρόληψη της υγείας να ασκείται μέσα από την τοπική αυτοδιοίκηση όπως ισχύει σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αυτό είναι ένα βήμα που πρέπει επιτέλους να γίνει και στη χώρα μας.

Και είναι ένα βήμα που ως Δήμος Αμαρουσίου το προωθούμε συστηματικά, τόσο ως μέλη του Διαδημοτικού Δικτύου Δομών Υγείας ΟΤΑ.

Όσο και μέσα από την ΤΕΔΚΝΑ, στην οποία έχω την τιμή να συμμετέχω ως Πρόεδρος της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής και Ανθρώπινου Δυναμικού

Πιστεύω ως άνθρωπος της υγείας και της αυτοδιοίκησης ότι η πρόληψη της υγείας των πολιτών πρέπει να γίνεται μέσα από την Αυτοδιοίκηση για πολλούς λόγους.

Ο πρώτος λόγος, είναι καθαρά οικονομικός.

Το νοικοκύρεμα των οικονομικών της υγείας θα έχει ως στόχο τη θεμελίωση ενός ενεργητικού και προληπτικού συστήματος υγείας, που δεν περιορίζεται απλά στη διαχείριση κρίσεων αλλά θα δίνει βάρος στην πρόληψη των κρίσεων και θα ανταποκρίνεται με επιτυχία στη διεκπεραιωμένη ζήτηση για ποιοτικές υπηρεσίες υγείας.

Ο δεύτερος λόγος είναι καθαρά λόγος φιλοσοφίας.

Θεωρώ ότι μέσα από την Αυτοδιοίκηση μπορεί το σύστημα πρόληψης να λειτουργήσει με γνώμονα τις ατομικές ανάγκες κάθε πολίτη ή κοινωνικής ομάδας.

Ο τρίτος λόγος, είναι καθαρά λειτουργικός.

Οι Δήμοι μπορούν να ασκήσουν πιο αποτελεσματικά, πιο άμεσα, πιο οργανωμένα την υπηρεσία αυτή με επιστημονικούς κανόνες και διεθνώς κατοχυρωμένες αρχές.

Είναι πιο κοντά στον πολίτη η Τοπική Αυτοδιοίκηση, αποδεδειγμένα. Διαθέτει δομές, όπως τα Δημοτικά μας Ιατρεία, που τις περισσότερες περιπτώσεις λειτουργούν με εθελοντές, που μπορούν εύκολα να μετατραπούν σε Τοπικά Κέντρα Πρόληψης.

Τι θα κάνουν αυτά τα Τοπικά Κέντρα Πρόληψης;

Θα αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προαγωγή υγείας.

Ήδη, π.χ στο Διαδημοτικό Δίκτυο Δομών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ΟΤΑ που λειτουργεί εδώ και τρία χρόνια, έχουν αναπτυχθεί στοχευμένα προγράμματα ιατρικής πρόληψης στους δήμους-μέλη του, όπως διερεύνηση οπτικής οξύτητας σε παιδιά σχολικής ηλικίας, οστεοπόρωση σε γυναίκες κλπ..

Θα μπορούμε επίσης μέσα από τα Τοπικά Κέντρα Πρόληψης να προχωράμε στην οργάνωση εκδηλώσεων ενημέρωσης του πληθυσμού σε ευρύτερα θέματα πρόληψης (ατυχήματα, παχυσαρκία, περιβάλλον και υγιεινή κλπ). Αυτές οι δράσεις μπορούν να γίνονται με πολύ χαμηλό κόστος από τους Δήμους με προφανές όφελος στην προαγωγή της δημόσιας υγείας.

Μπορούμε λοιπόν οι Δήμοι να αναλαμβάνουμε προληπτικές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες ομάδες κοινού, να κάνουμε αγωγή υγείας και υγειονομική διαφώτιση, να ευαισθητοποιήσουμε τους πολίτες στην ανάγκη να δίνουν βάρος στην πρόληψη και όχι στη θεραπεία.

Όλες αυτές θα είναι δράσεις χαμηλού κόστους λειτουργίας αλλά πολύ υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Με εξασφαλισμένη χρηματοδότηση είτε μέσω των υπαρχόντων εθνικών πόρων που σήμερα σπαταλιούνται.

Είτε με αξιοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων , που δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις πρόληψης.

Ενώ σημαντική πηγή χρηματοδότησης μπορούν να είναι οι ιδιωτικοί χορηγοί, στους οποίους μπορούμε να απευθυνθούμε και να ζητήσουμε χρήματα για να χρηματοδοτήσουμε δράσεις και πρωτοβουλίες πρόληψης.

Κρίνω σκόπιμη την ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στο εθελοντικό πλαίσιο της **Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης**, με γνώμονα την προσφορά στο κοινωνικό σύνολο της περιοχής στην οποία λειτουργούν.

Ενώ δεν πρέπει να λησμονήσουμε το εθελοντικό υγειονομικό κίνημα και όχι μόνο, που οργανωμένα μπορεί να συντελέσει το μεγαλύτερο κεφάλαιο για την ανάπτυξη τέτοιων δομών.

Κυρίες και κύριοι

Προσπάθησα όχι θεωρητικά, αλλά με 2-3 παραδείγματα από την πολιτική που ακολουθούμε στο Δήμο Αμαρουσίου, να αναδείξω την αξία της πρόληψης και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Αυτοδιοίκηση σε αυτήν.

Πιστεύω ειλικρινά ότι εάν υπάρχει η πολιτική βούληση, μπορούν να αλλάξουν πολλά στην ελληνική κοινωνία.

Μπορούμε να πάψουμε να είμαστε μια κοινωνία καταστολής.

Αρκεί να δώσουμε πρώτα εμείς το καλό παράδειγμα και να εμφυσήσουμε μια νέα αντίληψη στους πολίτες.

Με την πρόληψη μπορούμε να κερδίσουμε μακροπρόθεσμα πολλά.

Η πολιτική προστασία αποτελεί δράση εθνικής εμβέλειας.

Και σε τοπικό επίπεδο αποτελεί κρίσιμο κρίκο στο σύστημα που πρέπει να δημιουργήσουμε.

Το κράτος πρέπει να αναλάβει τον επιτελικό ρόλο και η Αυτοδιοίκηση μπορεί να αναλάβει την ευθύνη να οργανώσει τις δομές πρόληψης τοπικά, καθώς και τον τοπικό μηχανισμό που θα μπορεί να δράσει συντονισμένα στο πλευρό των αρμόδιων σωμάτων (πυροσβεστική, αστυνομία, δασική υπηρεσία, στρατός).

Και ταυτόχρονα να αναλάβει το συντονισμό και τη συνεργασία με τους ιδιώτες και τους εθελοντές καθώς και την επιμόρφωση των πολιτών.

Με τον τρόπο αυτό πιστεύω πως θα μπορέσουμε στο μέλλον να είμαστε πιο χρήσιμοι και πιο αποτελεσματικοί.

Σας ευχαριστώ.